

УДК 34.01

Александров Ю. В.

кандидат психологічних наук, доцент, доцент
кафедри соціології та психології, Харківський
національний університет внутрішніх справ

ПОГЛЯДИ ВЧЕНИХ НА ЦІННІСНО-ОРІЄНТАЦІЙНУ СПРЯМОВАНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, СУДІВ І ПРОКУРАТУРИ

Сучасні зміни в правоохоронній системі України визначили об'єктивну необхідність в удосконаленні форм і методів керівництва різними її органами, підрозділами та установами. В нормативних актах міністерств і відомств правоохоронних органів особлива увага приділяється підготовці керівних кадрів і формуванню особистості керівника.

Управлінська діяльність в правоохоронній системі представляє собою практичну реалізацію посадових функцій, обов'язків і прав. Її складовими елементами є: формування організаційних і процесуальних основ функціонування і застосування законодавства, побудова та правовий опис ієрархії посад, пошук, підбір, стимулювання і відповідальність відповідних посадових осіб, правовий опис функцій керівника.

Вивченню різних аспектів управлінської діяльності в правоохоронній системі присвячена велика кількість досліджень в Україні і за кордоном. Однак, бурхливі процеси соціально-політичних перетворень в сучасній Україні поставили на порядок денний пошук нових шляхів і методів керівництва, які відповідають змінам в суспільстві. А це означає, що від керівників потрібно розуміння суті соціальних змін, які відбуваються в суспільстві і гнучкого застосування своїх посадових прав. Сучасні керівники повинні мати високий рівень інтелекту, володіти позитивними особистісними якостями, щоб своєчасно реагувати на суспільні трансформації.

У сукупності особистісних якостей керівників в правоохоронній системі в достатній мірі повинні проявлятися гуманні якості, вектор їх потреб і пріоритетів також повинен бути спрямований на вдосконалення системи управління в правоохоронних органах. Однак, саме в цьому напрямку спостерігається найменша кількість досліджень, тобто незважаючи на високу актуальність і державну значимість вирішення даної проблеми, багато питань залишилися поза увагою вчених і дослідників.

Аналіз досліджень і публікацій показує, що проблему управління в сфері правоохоронної діяльності вирішували фахівці різних профілів: з юридичних, економічних, соціальних, медичних та інших позицій. Психологічні аспекти цієї проблеми також досліджувалися, причому найбільшою мірою в системі органів внутрішніх справ і набагато рідше в судовій системі і в прокуратурі (Г.А. Аванесов, А.М. Столяренко, А.Д. Сафін, В.С. Медведєв, В.І. Барко, В. І. Анушкевіч).

Існують дослідження, безпосередньо присвячені вивченню особистості керівника в органах внутрішніх справ (М.І.Кулагін, В.І. Барко, А.І. Папкін, А.М. Столяренко), хоча цьому питанню приділено вкрай недостатньо уваги в органах прокуратури і в судах.

При цьому слід зауважити, що в останні роки в багатьох роботах підкреслюється особливий вплив психологічної компоненти в системі управління, яка при своїй недосконалості може дестабілізувати і дезорганізувати добре налагоджений техніко-економічний і організаційно-правової сектор управління в правоохоронній системі. Є також дані про те, що висока плинність кадрів (37,3%) і низька задоволеність працівників в цій системі морально-психологічним кліматом (43,3%) зв'язується з невмінням і небажанням керівників оптимізувати трудову діяльність і налагоджувати взаємини з підлеглими [1, с 24]. У дослідженнях А.Г. Шестакова описуються прийоми і методи впливу на підлеглих в процесі здійснення управлінських функцій в правоохоронній системі. [2, 3]. Цим автором пропонується їх психологічне обґрунтування та норми застосування, розглядаються психологічні якості керівника, хоча знову ж таки в системі органів внутрішніх справ.

Відомо, що мотиваційну сферу людини багато в чому визначає його ціннісно-орієнтаційна спрямованість. Тому цей аспект особистості керівників бажано досліджувати нарівні з вивченням організаторських або комунікативних здібностей [4]. У роботі А.Г. Шестакова показано, що управлінські функції здійснюються на належному рівні керівником, чітко мотивованим до даного виду діяльності [3]. А в дослідженні І.Б. Гайворонської встановлено, що система ціннісних орієнтацій визначає змістовну сторону спрямованості особистості керівника і становить основу її відносин до навколишнього світу, до інших підлеглих, до самого себе і до життєвої активності [5]. Подібні думки виражені в дисертаційних роботах В.А. Корчмарюк і В.В. Вахніна [6, 7].

А в дослідженнях М.В. Кроза виявлено, що в системі психологічної оцінки керівних прокурорських працівників необхідно

враховувати їх ціннісно-орієнтаційну спрямованість і пріоритети в потребах. При цьому деякі автори виявляють зв'язок між потребнісно-мотиваційною сферою і рівнем компетентності керівника в правоохоронній системі.

Отже, для глибоко обґрунтованої характеристики особистості керівників в цій системі і виявлення особливостей і відмінностей, що відповідають специфіці трудової діяльності, необхідно вивчення їх ціннісно-орієнтаційної спрямованості, що практично недостатньо висвітлено в літературі.

Список бібліографічних посилань

1. Платонов О.В. Підвищення ефективності управління діяльністю горайоргану внутрішніх справ: дис. ... Канд. пед. наук: 13. 00. 01. / Є.В. Платонов; Санк. Петерб. Ун-т МВС Росії. СПб., 2002. - 196 с.

2. Шестаков А.Г. Методы психологического воздействия руководителя на подчиненных в органах внутренних дел: уч. пособие / А.Г. Шестаков. – СПб. : ВН ВВ РФ, 1994. – 288с.

3. Шестаков А.Г. Психология управленческих воздействий руководителя на подчиненных в органах внутренних дел : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. псих. наук : спец. 19.00.06 / А.Г. Шестаков ; СПб., 1997 – 44 с.

4. Барко В.І. Психологічні засади концепції проактивного управління персоналом органів внутрішніх справ // Практична психологія і соціальна робота. – 2004. – № 12 – С. 46-50.

5. Гайворонская И.Б. Психологическое прогнозирование эффективности управленческой деятельности руководителей ОВД : дис. ... канд. псих. наук. : 19.00.06 / И.Б. Гайворонская ; СПб. – 2008. – 192 с.

6. Вахнина В.В. Психологические особенности мотивации личности руководителя ОВД : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.06 / В.В. Вахнина ; М., 1999. – 21 с.

7. Корчмарюк В.А. Мотивационные детерминанты служебно-боевой деятельности офицеров ВВ МВД России : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.06 / А.В. Корчмарюк ; СПб. – 1998. – 21 с.

Одержано 17.11.2016